אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת נוספות ט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תשא תרס"ב - ירושלים)

נמען: מאת האדר"ת אל הרב קוק

האדר"ת מתאר את מחלתו. בעניין השמיטה (תרס"ב), נציגי המושבות ביקשו ממנו להקל לפי המבי"ט והמהרי"ט, ולפי הפאת השולחן. ההפסד עצום, וקיום הישוב כולו בסכנה. רב יפו כתב לו שרי יהושע לייב דיסקין התיר בשמיטה הקודמת. דעתו השתנתה מאז שנת תרנ"ו, אבל חסידי ר' יהושע לייב מתנגדים, וסומכים על טבלה של כעשרים רבנים שאסרו. גם ר' שמואל סלנט מסרב לומר דבר. האדר"ת לא יאמר דבר, ומבקש מהרב קוק לעיין בהלכה.

עיקרי הדברים

- מחלת האדר"ת.
- לחץ המושבות להקל בשמיטה.
- שינוי דעת האדר"ת.
- התנגדות חסידי ר' יהושע לייב דיסקין.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

לאגרת רז, ועי' אגי רמח. [ראו כרך א', אגרת רז ו-כרך א', אגרת רמח] לענין השמיטה. אגרות של הגאון האדר"ת[1] זצ"ל[2].

ב"ה[3].

שפעת ברכות והצלחות ושלומים אלף לידיד לבי ואהוב נפשי חי' הרב ר' אברהם יצחק הכהן קוק שיחי'[4] לאוישטו"נ[5], הוא וביתו ובו"ב[6] ויגדלום לתחומעש"ט[7] בהרחבה ועונג רב.

נלאינו לחכות קרוב לשני חדשים על מכתבו. וממש החיו אותנו.

אין אני בן חורין מלהודיע את אשר אתי. והוא מ"ע[8] שבתורה ט"ט[9] יקרא. ["וטמא טמא יקרא" (ויקרא יג, מה): מכאן שאדם צריך להודיע צערו לרבים, כדי שיבקשו עליו רחמים (שבת סז)] אינני בבריאותי כראוי ל"ע[10], אני מסובל תמיד במיחוש הפיבער ל"ע, אשר היא מהלכת בפה תמיד ל"ע, ואין

---

1 האדר"ת - אליהו דוד רבינוביץ־תאומים
2 זצ"ל - זכר צדיק לברכה
3 ב"ה - ברוך השם
4 שיחי' - שיחיו
5 לאוישטו"נ - לאורך ימים ושנים טובות ונעימות
6 ובו"ב - ובני ביתו
7 לתחומעש"ט - לתורה ולחופה ולמעשים טובים
8 מ"ע - מצות עשה
9 ט"ט - טמא טמא (יקרא)
10 ל"ע - לא עלינו

כל אדם נקי מזה, אם מעט ואם הרבה, גר ותושב, ותמיד אני מוכרח ליקח חינא ל״ע, וע״י[11] הפיבער נתגברו גם השיעולים לפרקים ל״ע, וחלישותי רבה מאוד, ד׳ יחזקני. אנא יזכירני תמיד בתפלתו, שיאמצני השי״ת[12] לתורתו ולעבודתו הק׳[13].

עגמ״נ[14] הרבה יש לי מענין השמיטה, שקודם החנוכה הי׳[15] פה המ״ץ[16] ממושב פתח תקוה ובעה״ב[17] נכבד מקולניא אחרת והפצירוני להקל להם ע״י[18] הוראת המבי״ט[19] והמהרי״ט[20] בהבלעה, [מכירת הקרקע לנכרי בשמיטה, בצירוף השכרה "בהבלעה", על פי פוסקי צפת במאה ה-16] וכ״פ[21] הפאת-השולחן. [ספרו של רבי ישראל משקלוב על המצוות התלויות בארץ] ואם כי כבר היא שנה הששית, אבל ההפסד לא יתואר, אינו משום חיי נפש של האכרים, אשר ג״כ[22] יעלו ליותר מש׳ בתי אבות הי״ו[23], רק פשוטו כמשמעו שכל הישוב יתבטל לגמרי באין שום שם וזכר לו חלילה. והגאבד״ק[24] יפו נ״י[25] כי[26] לי שכבר הורה הגריל״ד[27] [הרב יהושע לייב דיסקין] ז״ל[28] בהשמיטה שלפני׳ לסמוך עליהם, ואמר שמי שיסמוך עליהם מי יוכל למחות בידו, וכן נעשה. וג״א[29] השבתי ג״כ בפשיטות, כבר הורו. ודעתי עתה שונה הרבה מבשני׳ תרנ״ו[30], שאז נתווכחתי בדובעללן עם הגאבד״ק[31] ביאליסטאק, [הרב שמואל מוהליבר, רבה של ביאליסטוק, ממצדדי היתר המכירה] יבדילנו ד׳ לחייטו״א[32], אבל עתה הרבה הרבה נשתנו. אבל חברו עלי מחסידי הגריל״ד ז״ל, שלא ידעו רק מה שיצא לאסור בש׳ תרמ״ט[33] למגדר מילתא נגד הפושעים שרצו ממש לעקור מצות שביעית, וסמכו ע״ד[34] הגרי״א[35] [הרב יצחק אלחנן ספקטור, רבה של קובנה,

---

11 וע״י - ועל ידי

12 השי״ת - השם יתברך

13 הק׳ - הקטן

14 עגמ״נ - עגמת נפש

15 הי׳ - היה

16 המ״ץ - המורה צדק

17 ובעה״ב - ובעלי הבתים

18 ע״י - על ידי

19 המבי״ט - רבי משה מטראני

20 והמהרי״ט - והמורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, ט (למשל: יעקב + טוביה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

21 וכ״פ - וכן פסק

22 ג״כ - גם כן

23 הי״ו - השם יברכהו ויחייהו

24 והגאבד״ק - והגאון אב בית דין קהילת

25 נ״י - נרו יאיר

26 כ׳ - כבוד

27 הגריל״ד - הגאון רבי יהושע לייב דיסקין

28 ז״ל - זכרונו לברכה

29 וג״א - וגם אני

30 תרנ״ו - השנה תרנ״ו (1895/1896)

31 הגאבד״ק - הגאון אב בית דין קהילת

32 לחייטו״א - לחיים טובים ולשלום

33 תרמ״ט - השנה תרמ״ט (1888/1889)

34 ע״ד - על דבר

35 הגרי״א - הגאון רבי שמות שמתחילים באותיות י, א (למשל: יעקב + אברהם) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

שאישר את היתר המכירה בשמיטת תרמ"ט] ז"ל. ואם כי הרביתי לדבר בהאסיפה שעשיתי בביתי, כי לע"ע[36] גם הוא הי' מתיר, וכמו שהרב דיפו כ' לי שהתיר לו, - הם באחת אינם מאמינים לו, ואין להם אלא מה שהביאו טבלא חתומה בחותמו ועלי'[37] כעשרים רבנים ומופלגים שלא להתיר גם ע"י א"י[38] בשום דבר רק לאוקמי אילנא, ובכן נסתם הפתח, ואם שהישוב חרב ח"ו[39] וש' בתי אבות שומרי תורה ותרומ"ע[40] א"ל[41] במה לחיות, זה אין דאגתם, ואני קראתי עליהם מש"כ[42] בחו"מ[43] בשלו יכול לקדש ש"ש ולא בש"א. [אדם רשאי לקדש שם שמים בממונו שלו ולא בממון של אחרים] והגרש"ס[44] נ"י אף שאז (תרנ"ו) התיר, עתה יאמר שא"א[45] לו לומר דבר. ולזאת השבתי שלא אומר בזה מאומה, ורק כל מה שיודעים מהגריל"ד[46] ז"ל שהתיר לא ישגיחו כלל על המחמירים. ואני מוכן לכתוב לגאוני גאליציא ממכירי שליט"א[47], אך חלישותי וטרדותי לא הרשוני עד כה. אולי יתחזק כתר"ה[48] לעיין בהלכה זו.

והנני בזה חו"ד[49] ידידם המצפה אשרם והצלחתם, ולבשר ולהתבשר טוב מכלל ומפרט,

אלי' דוד

כו"ח[50] יום ה' תשא תרס"ב[51] (עיה"ק[52] ירושלים ת"ו[53]).

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

36 לע"ע - לעת עתה
37 ועלי - ועליה
38 א"י - ארץ ישראל
39 ח"ו - חס ושלום
40 ותרומ"ע - ותרומות ומעשרות
41 א"ל - אמר ליה / אמר לו
42 מש"כ - מה שכתב
43 בחו"מ - בחושן משפט
44 והגרש"ס - והגאון רבי שמואל סלאנט
45 שא"א - שאי אפשר
46 מהגריל"ד - מהגאון רבי יהושע לייב דיסקין
47 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
48 כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
49 חו"ד - חותנו ודודו
50 כו"ח - כתיבה וחתימה
51 תרס"ב - השנה תרס"ב (1901/1902)
52 עיה"ק - עיר הקודש
53 ת"ו - תבנה ותכונן